

Strengthening Europe together: Bulgaria's path to euro accession (Bulgarian version)

[View PDF](#)

17/01/2025

**Калин Анев Янсе, член на Управителния съвет и Главен финансов директор на Европейския механизъм за стабилност
“Да укрепваме Европа заедно: Пътят на България към присъединяване към еврозоната”**

Реч на годишната среща "Банките и бизнеса" София - 28 ноември 2024

Публикувана във вестник Капитал на 17 януари 2025

Европа демонстрира изключителна солидарност в кризисни ситуации. Това беше особено ярко изразено през последните години, когато Европа премина през пандемията и енергийната криза. Приоритетите на новата Европейска комисия ще се основават на политическите насоки, определени от Урсула фон дер Лайен в деня на нейното избиране. Това включва работа върху европейските ценности, сигурността и отбраната, конкурентоспособността на Европа и задълбочаването на единния пазар.

През последните 5 години Зелената сделка беше водещ приоритет. През следващите 5 години ще наблюдаваме промяна, тъй като тя вече е част от програмата за конкурентоспособност и единен пазар.

Докладите на Драги и Лета предоставят много поводи за размисъл относно конкурентоспособността и начините за стимулиране на производителността. Драги обяснява защо наблюдаваме разлика в конкурентоспособността, а Лета

- как да финансираме мерки за нейното подпомагане.

Производителността в Европа изостава в сравнение със САЩ и тази разлика се увеличава. Как Европа може да стане по-производителна? Началната точка трябва да бъде Единният пазар. Може да се направи повече за неговото задълбочаване, тъй като все още съществуват пречки.

Разликата в производителността се дължи на недостатъчните инвестиции в технологичните сектори и иновациите, като европейските компании изостават от американските и китайските си конкуренти в технологичните постижения. Европа се нуждае от повече изследвания и иновации. В свят, все по-силно зависим от иновациите, Европа не може да си позволи да изостава в сектори като дигитализацията, изкуствения интелект и зелените технологии.

Но финансирането на европейските амбиции е скъпо. Според Марио Драги са необходими допълнителни 750-800 милиарда евро годишно. Ключов въпрос е къде да се намерят толкова големи ресурси във време, когато много държави са изправени пред фискални ограничения, и като се има предвид, че програмата „Следващо поколение ЕС“ (планове за възстановяване - б.р.) ще приключи през 2026 г.

Въпреки че публичният сектор има важна роля, той не може да поеме тези разходи сам. Според Марио Драги по-голямата част от финансирането трябва да дойде от частния сектор.

Докладът на Лета очертава няколко препоръки за финансиране на инвестициите в Европа, включително стартирането на Съюзът за спестявания и инвестиции, за да се даде нов тласък на Единния капиталов пазар.

Целта е да се мобилизира капиталът по-ефективно в рамките на ЕС, като се гарантира, че европейските спестявания се инвестират в европейски проекти. Докладът предлага създаването на нови инвестиционни продукти за индивидуални клиенти, достъпни на трансгранична основа, и хармонизирането на пазарните регулации в държавите-членки под егидата на Европейския орган за ценни книжа.

В доклада се подчертава и ролята на европейския бюджет и на Европейския механизъм за стабилност (ЕМС) при финансирането на инвестициите в цяла Европа. Бюджетът на ЕС трябва да се използва по-ефективно за подкрепа на

стратегически инициативи, включително зеления и цифровия преход на ЕС. Енрико Лета предложи създаването на превантивна кредитна линия, за да се помогне на страните от еврозоната да финансират разходите си за отбрана и сигурност.

Това ще даде и тласък на европейските сигурни активи, които включват облигации на ЕС, ЕИБ и ЕМС. Не може да има добре функциониращи капиталови пазари в Европа без сигурни и ликвидни активи, които да служат като убежище и ориентир. През март 2024 г. постигнахме важна цел - общата сума на облигациите на ЕС, ЕИБ и ЕМС прекара прага от 1 трилион евро.

Но това все още е далеч от над 20-те трилиона долара американски държавни ценни книжа в САЩ, които остават световен ориентир.

Три мега тенденции влияят върху средносрочния и дългосрочен растеж на Европа: геополитическата фрагментация, изменението на климата и демографията.

Въпреки че Европа остава устойчива, настоящите времена на висока несигурност изискват предпазливост. Отчасти поради избора на нов президент в САЩ, но и поради търговските спорове по света, Европа ще бъде по-силно засегната от всеки друг регион.

Според данните за 2023 г. търговията като процент от БВП е била 57% за еврозоната, 26% за САЩ и 34% за Китай. Това означава, че Европа е „световен шампион“ по износ. Ако настъпи забавяне на глобализацията, увеличаване на митата, пречки за търговията, Европа ще пострада.

Изменението на климата вече не е предмет на дебат. То се случва. Преходът към нисковъглеродна икономика е не само екологична необходимост, но и икономическа. Разходите за бездействие по отношение на изменението на климата са все по-тежко бремене. Бремене, което се поема от правителствата, бизнеса и гражданите.

При сегашните политики последните сценарии на Мрежата за озеленяване на финансовата система (NGFS) прогнозира загуба от до 15% от глобалния БВП в резултат на физическите последици от изменението на климата.

Преди 12 месеца бях в Китай. Всеки паркинг в Пекин е пълен с електрически превозни средства. Има редици и редици зарядни станции. Рядко се вижда бензинов автомобил по улиците. Китай прави скок напред, а ние изоставаме.

Застаряващото население на Европа намалява перспективите за растеж и увеличава фискалния натиск. Без миграция Европа ще намалее с повече от една трета до края на века. Дори днешните миграционни потоци не са достатъчни, за да се поддържа делът на работещите граждани.

Европа застарява. Днес средната възраст е около 45 години, а до 2050 г. ще се повиши до 48 години. Това привидно незначително увеличение на средната възраст обаче е равносилно на дълбока промяна в съотношението между работещите и пенсионерите: днес то е 3:1, но до 2050 г. ще спадне до 2:1.

Наскоро бях в Южна Корея, която има един от най-ниските коефициенти на раждаемост в света, 0,78 раждания на жена през 2022 г., според Световната банка. Населението на страната ще продължи да намалява през следващите десетилетия. Някои го наричат „демографска катастрофа“. Европа, Япония и Китай са изправени пред същия проблем в дългосрочен план.

Нужни са мерки за стимулиране на инвестициите, ускоряване на дейностите в областта на научните изследвания и иновациите и преориентиране на образованието и обучението към уменията, необходими за успех в икономиката на утрешния ден.

Защо да се присъединим към еврото в този контекст?

Позволете ми да подчертая един момент по-конкретно: ползите от членството на България в моята институция - Европейският механизъм за стабилност, която е спасителната мрежа на еврозоната.

Той е създаден през 2010 г. с 16 члена като Европейски механизъм за финансово стабилизиране. ЕМС се появи две години по-късно. От 2010 г. насам Естония, Литва и Латвия се присъединиха, а през 2023 г. Хърватия стана 20-и член. Очакваме с нетърпение да приветстваме България като 21-ва страна, присъединяваща се към еврозоната и ЕМС. ЕМС гарантира финансовата стабилност в еврозоната и нейните членове, която води до регионална сигурност.

Присъединявайки се, България ще получи достъп до спасителната мрежа на ЕМС, уверявайки глобалните инвеститори, че ще има налични средства, ако някога се нуждае от финансова помощ. Тази увереност също ще спомогне за увеличаване на притока на инвестиции.

ЕМС и неговият предшественик предоставиха финансова помощ на пет държави от еврозоната: Гърция, Португалия, Ирландия, Испания и Кипър. Днес тези пет държави са сред най-добре представящите се икономики.

Опитът на Хърватия при присъединяването към еврото през 2023 г. също беше успешен. Хърватия получи подобрен кредитен рейтинг от трите големи рейтингови агенции (Moody's, S&P и Fitch). Спредовете на хърватските облигации се свиха драстично – до едва 40 базисни пункта (0,4%) през февруари 2022 г. от 400 базисни пункта (4%) над доходността на 10-годишните германски облигации през 2016 г. Същевременно Хърватия получи достъп до добре установен източник за финансиране.

Еврото представлява актив и защита срещу неблагоприятните ветрове, които духат. Еврото е втората след долара резервна валута, с 20% от официалните резерви от валутни резерви в световен мащаб през 2023 г., докато доларът е с около 60%. Все повече управляващи резервите се насочват към еврото, а то е предпочитаната валута за финансиране на устойчиво развитие, което е нарастващ клас активи. През 2024 г. видяхме как страни като Индонезия, Чили и Мексико избраха еврото като валута за емитиране на облигации за устойчиво развитие.

Страните, които се присъединиха към еврото, го оценяват като забележителен успех.

Contacts

[Cédric Crelo](#)

Head of Communications and Chief Spokesperson

+352 260 962 205

c.crelo@esm.europa.eu

[Anabela Reis](#)

Deputy Head of Communications and Deputy Chief Spokesperson

+352 260 962 551

a.reis@esm.europa.eu

[Juliana Dahl](#)

Principal Speechwriter and Principal Spokesperson

+352 260 962 654

j.dahl@esm.europa.eu